

Cselekvő közösségek – aktív közösségi szerepvállalás

EFOP-1.3.1-15-2016-00001

Esettanulmányok

A pápai Gróf Esterházy Károly Múzeum és Képfestő Múzeum

Szerző(k): Gaschler Beáta Veszprém megyei Mentor és
Dr. nagy Luttenberg István Múzeum igazgató

E-mail cím: gaschlerbea@szm.hu; beagaschler@gmail.com; esterhaykastely@papa.hu

Telefonszám: 06-20-205-45-65; 36-30-637-77-40

Elkészítés dátuma: 2017.10.31.

Bevezető

Az esettanulmány összefoglalása: a program / jó gyakorlat célja, tartalma

1., A múzeum közösség-szervező tevékenysége

A múzeum számtalan közösséggel van kapcsolatban.

Szervezett közösségként említhetjük a pápai, vagy a pápai hatókörrel rendelkező kulturális, közművelődési- és közgyűjteményi intézményeket (könyvtárak, művelődési házak, NMI NKft.)

Közepesen szervezett közösségként oda-vissza ható együttműködés alakult ki számos egyesülettel. Pl.: Barokk Hagyományőrző Egyesület, Jókai Kör, Pápai Művelődéstörténeti Társaság. Feladatellátás és rendezvényszervezés tekintetében állnak kapcsolatban és működnek együtt.

Kevésbé szervezett, önszerveződő közösségek, amatőr körök. Érdeklődési körüknek megfelelően tartják velük a kapcsolatot. Pl.: régészet iránt érdeklődőkkel együttműködnek, segítik munkájukat.

Járási szinten meg kell említeni a járásban található községek különféle csoportjait, akiket igyekeznek elérni.

2., Múzeumpedagógia

Látogatókkal való bánás, kommunikáció, kiszolgálás

Két részre oszthatjuk a látogatók csoportját. Helyiek, járási iskolák, oktatási, nevelési intézmények, illetve a turisták. Jelen esetben fontosabb tényezőként jelenik meg a helyi hatáskör, így arról bővebben lesz szó.

A múzeum tevékenységének bemutatására például a Múzeumok Őszi Fesztiválja kapcsán rendezett óvodapedagógusok napját, illetve Tanárok éjszakáját említik. Ezek a rendezvények arról szóltak, hogy bemutassák az intézmény múzeumpedagógiai tevékenységét, hogy miért érdemes elhozni a gyerekeket, milyen múzeumi órák vannak. Ezekkel a rendezvényekkel megpróbálnak utánpótlást biztosítani a maguk és a közösségek számára, hiszen ők lesznek a jövő múzeumlátogatói, kultúrafogyasztói.

A bemutatott eset/projekt/tevékenység rövid összefoglalása a megvalósulási helyszínen, valamint az időbeliség (kezdő- és záró dátum, időtartam) bemutatásával

Az alaphelyszínen a Kékfestő Múzeum, a másik fő helyszínen pedig az adott közösség színtere.

Akár a járási falvakban, akár Pápán belül.

Miért jelentős? Miért hasznos esettanulmányban összefoglalni?

Alapvető jelentősége a kultúra népszerűsítése, művelése. Hiszen egy társadalomban minél mélyebben gyökerezik a kultúra és minél szélesebb körben, annál produktívabb, boldogabb lesz az a társadalom és annál jobb munkát fog végezni. Általánosságban a kultúra értékeire alapozva tudatosan építenek, felhasználják és bíznak benne, hogy mások is felhasználják a kultúrát arra, hogy ők maguk is produktívabbak legyenek. Ilyen például a Múzeumok éjszakája, ahova, ha eljön a látogató, nagyon széleskörű kulturális kikapcsolódásban lehet része. Emellett feltöltődik, kikapcsolódik, regenerálódik.

Az eset/projekt/tevékenység bemutatása

Háttér

Az alaphelyzet, fennálló probléma bemutatása

Magyarország egyik legnagyobb alapterületű és magas településszámú járásában, egy infrastrukturálisan közepes, autópálya tengelyétől 40 km-re, nem túl jó úthálózattal, hegyes-dombos földrajzi adottságokkal, hiányos tömegközlekedéssel rendelkező helyről beszélünk.

Pápa városát Szt. István alapította. A magyar átlagnál magasabban polgárosodott közösség alkotja a társadalmat, illetve a járás összességét tekintve országos tekintetben magas arányban jelenik meg a német nemzetiség. Jellemzően a német nemzetiségű közösségek erősebben tartják meg kultúrájukat. Ezért mondhatni, hogy a múzeumi érdeklődés tekintetében jobb helyzetben van a magyar átlaghoz képest.

Az esetet/projektet/tevékenységet megvalósító szervezet/intézmény/személy rövid bemutatása olyan összefüggésben, miért (volt) alkalmas a megvalósításra

Gróf Esterházy Károly Múzeumot 1960-ban alapították. Mivel a II. világháború előtt a Református Gyűjtemény, illetve a Katolikus Kincstár ellátta a városi múzeum szerepét, így nem érezték szükségességét egy saját múzeum létrehozásának. Miután ezek megszűntek, felmerül az igény egy saját múzeum megalapítására, a tárgyi emlékek megőrzése és a helytörténeti gyűjtemények felkutatása, kiállítása érdekében. A múzeum területi hatálya, gyűjtő köre a járásra terjed ki. Témakörei: történelem, néprajz, régészet, numizmatika, képzőművészet. Három, muzeológus, egy néprajzos, egy régész, egy történész, egy restaurátor, két múzeumpedagógus és egy gazdasági szakember látja el a múzeum feladatait. Emellett működtetik a Kékfestő Múzeumot, teljes anyagával és személyzetével. Viszonylag kis múzeumról van szó. A személyzet kiegészül közfoglalkoztatottakkal és önkéntesekkel.

A megvalósítás érdekében úgy próbálták alakítani a múzeum személyi összetételét, hogy az alaptevékenyre alkalmas legyen. A két múzeumpedagógus és a három muzeológus jelenléte lehetővé teszi, hogy a múzeumpedagógia komoly hangsúlyt kapjon. A közösségfejlesztés és közösség-szervezés megvalósuljon.

Célok

Célcsoportok

Az alaphelyzet, vagy problémák összefüggésében a célcsoportok bemutatása

Földrajzi (ország, régió, megye, járás, település) jellemzők szerint Magyarország egyik legnagyobb alapterületű és magas településszámú járásában, egy infrastrukturálisan közepes, autópálya tengelyétől 40 km-re, nem túl jó úthálózattal, hegyes-dombos földrajzi adottságokkal, hiányos tömegközlekedéssel rendelkező helyről beszélünk.

Demográfiai (életkor, nem, etnikum, képzettség, családi állapot, élethelyzet) jellemzők szerint
Életkor tekintetében nincsen jelentős különbség az országos átlaghoz képest. Sajnos a vidékre jellemzően, a korfa nem túl egészséges, előregedő tendenciát mutat. A fiatalok között magas az elvándorlás, akik közül jónéhányan visszatérnek, de a magasan kvalifikált fiatal értelmiség hiányzik. Szegregátum van a városban. Ennek a felszámolására, integrálására jelentős lépéseket tesznek. Jelentős a német kisebbség. Emellett lengyel kisebbségi önkormányzat is működik a településen. Kiszámú szlovák ajkú közösség is megtalálható.

Szociális (anyagi és társadalmi körülmények) jellemzők szerint

Városi adatok alapján a jövedelmek picivel az országos átlag felett vannak. Alapvetően egy pozitív töltetű alapállás van ebben a tekintetben.

Hátrányos helyzet (amennyiben releváns) Szegregátum megléte a városban.

Pszichológiai (motivációk, attitűdök) jellemzők szerint

A foglalkoztatottság országos átlag feletti. Komoly munkaerőhiány jelentkezik. Motivációs szempontból jobb helyzetben van a város az országhoz képest. A magasan polgárosodott társadalom komoly érdeklődést mutat a kultúra iránt, ez kulturális igényt, attitűdöt jelent.

Céljaik, szükségleteik

Egy érdekes jelenség figyelhető meg Pápán és a környékbeli falvakban. Nagyon-nagyon erős a szülőföldhöz való kötődés, ragaszkodás. A lokálpatriotizmus legjobb értelmű megjelenése. Szükségletként: az emberek kíváncsiak a saját szülőföldre. Szűkebb és tágabb pátriáról való ismeretszerzés igényként jelenik meg. A szükségletből megfogalmazott cél, hogy megismerjék és gondozzák, tegyenek az ügyért.

Tevékenységek

A célok eléréséhez milyen tevékenységek megvalósítása volt szükséges?

Célcsoport szerint meghatározott tevékenységeket valósítanak meg többnyire. Olyan kreatív alkotási folyamat ezeknek a megvalósítása, ami nagyon sok összetevőből indul ki. Alaphelyzetben, egy szakember gárdának van egy adott tudása, kapcsolatrendszere és érdeklődési köre. De ez nem elég. Kifejezetten célcsoportokat határoznak meg, amelyeket

konkrétan körülírnak. Például „Tanárok éjszakája”, vagy a „Régi ház körül” programsorozat, amelyre kifejezetten olyan asszonyokat, anyukákat, nagymamákat, unokákat vártak, akik a házimunkával foglalkoznak. Érdekelte őket például, hogy 100 évvel ezelőtt milyen házimunkák voltak, azokat hogyan végezték - sütés, főzés, takarítás, kézimunkák. Fontos a célcsoportok meghatározása és a tevékenységek közötti összhang.

A tevékenységek megvalósítását kik segítették? (résztevők: közreműködők, együttműködők, támogatók stb.)

Adott kapcsolatrendszer felhasználása. Média minden formája. Támogatók. Önkéntesek.

A tevékenységeket milyen sorrendben, milyen ütemezéssel lehetett megvalósítani?

Az igényfelmérést követően van ötletelés, ezekről visszajelzés. Ezekből kialakul az adott programtervezet. Ütemezésnél a célcsoport igényeit figyelembe véve kell meghatározni az programok lebonyolítását. A pályázati tevékenységeknél igazodni a kiíráshoz. Sajnos sokszor a pályázatok kiírása, elbírálása nincs összhangban a megvalósítható tevékenységgel.

Voltak-e a kritikus pontok, helyzetek? Ezeket hogyan lehetett megoldani? El lehetett volna kerülni, s ha igen, milyen módon?

Alapvetően igyekeznek mindent olyan részletesen körül járni már a kreatív fázisban, hogy igazán komoly kritikus pont nem volt. Ami volt, az a célcsoporttól függött. Menet közben derült ki, hogy az adott napon két helyen kellene lennie a csoportnak. Ezt megfelelő rugalmassággal, egy másik időpont kitűzésével lehetett megoldani.

Melyek voltak a sikeres elemek? Milyen tényezők járultak hozzá a sikerhez?

Ez egy nagyon nehéz kérdés. Hogy mi a siker...? Ha egy régészeti előadáson ott ül 15 ember, az óriási siker. Tekintve a célcsoport szűkösségét. A siker alapvető feltétele a jó kommunikáció. Megtalálni a megfelelő csatornákat, ahol az információ eljuttatható a célcsoporthoz. Emellett fontosnak tartják az attraktivitást.

Voltak-e pénzügyi/gazdasági vonatkozásai (pl. pályázati támogatás, mecenatúra, ennek összege, mik az ezzel kapcsolatos tapasztalatok)?

Ma a kulturális intézmények finanszírozási rendszere az alapműködést támogatja, az ezen felüli szakmai jellegű költségeket az intézménynek kell megszereznie. Néhány esetben előfordult mecenatúra, de a legjobb és szinte egyetlen lehetőség a pályázás. Nagyon jó tapasztalataik vannak a pályázatok kapcsán. Dr. Nagy-Luttenberg István Múzeumigazgató elmondása alapján szinte nem volt visszautasított pályázatuk. A mindennapi tevékenységük mellett a pályázatfigyelés, a pályázatírás, a végrehajtás és elszámolás teszi ki idejük nagy részét. Jelenleg is több pályázat lebonyolítását végzik. Teherbíró képességük messze kihasználta a jelenlegi finanszírozási körülmények mellett.

A célcsoport, a résztvevők véleménye az esettel/projekttel/tevékenységgel kapcsolatban

A múzeum elismertsége alapvetően pozitív. A facebook posztok és a google 4,9-es értékelése alapján elmondható, hogy nagy népszerűségnek örvend. Minden véleményre kíváncsiak, minden visszacsatolást fontosnak tartanak, azokat átbeszélnek és megpróbálják a tevékenységet e szerint formálni.

Eredmények

Számszerű eredmények (létszámok, alkalomszámok, kiadványszámok... stb.)

A rendezvények száma az állandó nyitva tartás mellett átlagban évi 80. A látogatók száma függ a rendezvény témájától, hogy ki a célcsoport. Ez lehet 15 és akár 1500 között is.

Mely célokat sikerült elérni? Milyen eredménnyel és milyen hatásokkal sikerült elérni a célokat?

A kitűzött cél elérése sok mindentől függ. Egy szabadtéri rendezvény esetén például az eső is veszélybe sodorhatja a megvalósulást. Így tehát nem célokat tűznek ki, hanem a benyomást vizsgálják. Hogy a megjelent látogatóknak tetszett-e a rendezvény. Dr. Nagy-Luttenberg István múzeumigazgató elmondása alapján, a rendezvényeik nagy része a jól sikerült kategóriába sorolható. A rendezvényekbe rengeteg munkát fektetnek – szellemi és fizikai egyaránt.

A célcsoport, a résztvevők véleménye az eredményekkel kapcsolatban

A világhálón megjelenő különböző értékelések alapján a 4,8-4,9-es értékelést kapta a múzeum a látogatóktól a rendezvények, kiállítások kapcsán. A rendezvények alkalmával a múzeum dolgozói megkérdezik a résztvevők véleményét, ezek alapján formálják az elveiket.

Hatások

Milyen hatás tapasztalható a célcsoport(ok)nál?

Az amúgy is későn, 1960-ban alapított múzeum 1998-tól 15 éven keresztül zárva volt. A múzeumnak nem volt olyan tevékenysége, amely a helyieket elérte volna, nem volt megfelelő súllyal jelen a kulturális közéletben. Emiatt a múzeum hátrányból indult, a nulláról kellett építenie. A mai állás szerint, belehelyezkedett a kulturális közéletbe, nagy népszerűségnek örvend. Kiállításai, rendezvényei magasan látogatottak. Rendszeresen keresik meg közösségek előadások tartására, helyszínek rendezvények lebonyolítására.

Milyen hatás tapasztalható a megvalósításban résztvevő település(ek) közösségében?

A múzeum tevékenysége jelentős hatással van Pápa kulturális közéletére. Azokon a településeken, ahol legalább rövid ideig fizikailag jelentősen helyben tudtak lenni, ott szintén érzékelhető a tevékenységük hatása.

Milyen hatás tapasztalható a megvalósító szervezetnél/intézménynél?

Alapvető hatás, hogy nem egy, hanem két múzeumpedagógust foglalkoztat a múzeum. Az ő tevékenységük messze nem merül ki a múzeumpedagógiában. A közönségkapcsolati munkától kezdve, a közösségszervezésen, a rendezvények szervezésén, lebonyolításán kívül pályáznak, képzésekre, konferenciákra járnak. Egyikőjük feladata mindemellett a Kékfestő Múzeum üzemeltetése. Tehát a szervezetfejlesztési hatás mindenféleképpen tapasztalható. Emellett a kialakult logisztikai rendszer is szolgálja a tevékenységet. Feladata kitelepülések, rendezvények lebonyolításának infrastrukturális megvalósítása.

Milyen hatás tapasztalható a megvalósító résztvevőknél, együttműködő partnereknél?

Ez egy nagyon széles és szinte meghatározhatatlan skála, hiszen ahány partner, ahány együttműködő, annyiféle hatás.

Adaptációs szempontok, javaslatok

Mit érdemes, ajánlott végiggondolnia a tevékenységet, módszert adaptálni kívánó szervezetnek, intézménynek?

Érdemes mindig újabb és újabb módszereket megtanulni, mert a megújulás fontos. A Múzeumi dolgozók rendszeresen járnak konferenciákra, képzésekre. Folyamatosan képzik magukat, igazodva a kor és látogatók követelményeihez

Hogyan, milyen lépések mentén érdemes, ajánlott megkezdeni a megvalósítást, azaz az adaptációs folyamatot?

Személyes kapcsolatfelvétel. Interakció, azonnali visszacsatolás, az érdektelenség legyőzése fontos.

Mik azok a lépések, amelyek a tapasztalatok alapján kihagyhatatlannak tűnnek, azaz a sikeresség kulcsainak tekinthetőek?

Személyes ismeretség, interperszonalitás.

Kihez (szervezet, intézmény, szakember) érdemes, ajánlott fordulni szakmai javaslatért abban az esetben, ha megakadást érzékel a megvalósító, adaptáló szervezet.

A munkatársakhoz. Elsősorban a két múzeumpedagógushoz, de a Gróf Esterházy Károly Múzeum teljes személyzete nyitott a látogatók felé.

Összefoglaló

Az eset/projekt/tevékenység tanulsága

Sok tanulsága van. Alapvetően építkezni kell. Szükséges egy szervezeti strukturális építmény kialakítására. Kell egy logisztika, elvi és módszertani háttér. Célcsoportok meghatározása, önképzés. Partnerkapcsolatok, személyes, informális kapcsolatok, minél szélesebb körű kialakítása.

Az eset/projekt/tevékenység egyéb hozadéka

Sok hozadéka van. Pl. a külső pénzügyi partner szponzorként segíti a múzeum számos rendezvényének megvalósítását. Hozadék a pályázati rendszer kihasználhatósága. Minél széleskörűbb a tevékenység, minél aktívabb az intézmény, annál szívesebben döntenek pozitívan a pályázatok elbírálásánál. Hozadék még a turisztika kapcsán merül fel. A „szájról szájra”, szájhagyomány útján terjedő jó hír nagyban befolyásolja a múzeum látogatottságát.

Tovább lépés, fenntartás

Dr. Nagy-Luttenberg István Múzeumigazgatót idézve: „Amíg élünk, remélünk”.